

**SECȚIA DE ȘTIINȚE
SOCIALE, ECONOMICE,
UMANISTE ȘI ARTE
A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI**

bd. Ștefan cel Mare, 1
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova
tel: +(373 22) 27-21-07
Fax: +(373 22) 27-21-07
e-mail: sectia.sseua.asm@gmail.com

**SECTION OF SOCIALS,
ECONOMICS,
HUMANITIES SCIENCES
AND ARTS OF THE ACADEMY
OF SCIENCES OF MOLDOVA**

Ștefan cel Mare Ave, 1
MD-2001, Chisinau,
Republic of Moldova
tel: +(373 22) 27-21-07
Fax: +(373 22) 27-21-07
e-mail: sectia.sseua.asm@gmail.com

**AVIZUL BIROULUI SECȚIEI ȘTIINȚE SOCIALE, ECONOMICE,
UMANISTICE ȘI ARTE**

asupra raportului proiectului pentru concursul „Stimularea excelenței în cercetare”
pentru anii 2025-2026,
25.80012.0807.62SE Arta ca formă excelență de reprezentare a libertății: imaginea libertății în
pictura și literatura din Republica Moldova, dr. Natalia PROCOP,
Prioritatea Strategică IV. Provocări societale, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău, perfectat în baza audierii raportului și a concluziilor experților delegați
(Biroul Secției Științe Sociale, Economice, Umanistice și Arte a Academiei de Științe a
Moldovei din 24 decembrie 2025)

**I) Atingerea scopului, obiectivelor și rezultatelor declarate în propunerea de proiect
în corelare cu cele obținute după implementarea proiectului:**

Cercetarea a investigat și colectat imagini și forme artistice din pictura și literatura din Republica Moldova în perioada 1960–1990, evidențiind voința de comunicare și creație liberă, în ciuda constrângerilor ideologice. Selecția operelor s-a bazat pe originalitate, valoare istorică, relevanță conceptuală și capacitatea de a ilustra transformările profunde ale artei locale. Colecția a evidențiat lucrări de artă abstractă underground, non-mimetică, care au pregătit terenul pentru experimentarea nonfigurativă post-1990. Patrimoniul artistic format în această perioadă a constituit fundamentul pentru reformularea limbajului artistic contemporan, de la instalații și performance la fotografia conceptuală și videoart.

În paralel, cercetarea literară a analizat reprezentările ideii de libertate în literatura basarabeană, începând cu anii '60, evidențiind modul în care scriitorii au folosit metafore, alegorii și mituri pentru a eluda cenzura și a exprima tensiunea dintre constrângeri ideologice și aspirații individuale. Studiul a inclus atât opere canonice, cât și producții mai puțin cunoscute, conturând un tablou nuanțat al evoluției ideii de libertate.

O atenție specială a fost acordată operei lui Paul Goma, analizată ca expresie radicală a libertății în literatura română sub regimul totalitar. Cercetarea a evidențiat modul în care scrisul lui Goma transformă experiența individuală și colectivă într-un act de rezistență, oferind un spațiu interior al libertății neconfiscate.

II) Diseminarea rezultatelor obținute (numărul de publicații):

În etapa 2025 a proiectului, s-au desfășurat patru prelegeri: „Zilele culturii naționale” la LT „Orizont”, 22 octombrie; „Libertatea creației în vremuri de dictatură” la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, 15 noiembrie; „Libertatea ca valoare a literaturii” la Universitatea Dunărea de Jos, Galați, 27 noiembrie; „Spiritul artistic între libertatea de creație și clișeu normativ”, Facultatea Arte Vizuale și Design, UPSC, 26 noiembrie.

A fost organizată secțiunea „Arta și mitopoetica orașului în context național și internațional” în cadrul Conferinței internaționale „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în

dezvoltarea societății durabile de mâine”, 18-22 septembrie 2025, unde au fost audiate 23 de comunicări științifice.

Au fost publicate 3 articole în Revista „Dialogica”, categoria B+; 2 articole în „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine. Supliment al revistei științifice «Authentication and Conservation of Cultural Heritage. Research and Technique»” (Iași, România); și un articol în materialele conferințelor științifice internaționale „Românită în epoca globală: Continuitate și identitate la est de Prut”, Craiova. De asemenea, a fost publicat un articol de popularizare a științei în revista „Dialogica” și a fost coordonat și prefătat albumul SNAC.MD – Salonul Național de Artă Contemporană.

Membrii echipei de cercetare au diseminat rezultatele proiectului prin prezentarea a 5 comunicări la conferințe științifice internaționale și a unei comunicări la conferința științifică cu participare internațională.

Au fost vernisate 5 expoziții de pictură în țară și peste hotare.

Rezultatele proiectului au fost diseminate în 11 emisiuni TV și radio, articole în presa scrisă, pe site-uri de socializare, pe diverse site-uri.

III) Valoarea socio-economică a rezultatelor obținute (brevete de invenție, alte forme de proprietate intelectuală, materializarea rezultatelor, perspective de implementare etc):

Rezultatele proiectului au evidențiat și promovat lucrările de artă underground din Republica Moldova, sprijinind comunitatea locală și autoritățile responsabile de conservarea patrimoniului cultural. Ele au influențat pozitiv gustul estetic al tinerilor, inclusiv al celor interesați de artele digitale, consolidând legătura între generații de creatori. Materialele rezultate au constituit resurse științifico-didactice pentru cercetări tematice și cursuri de estetică în arte plastice și literare.

IV) Colaborarea la nivel internațional și național:

La nivel național membrii proiectului colaborează cu artiștii plastici din țară, dar și cu cei din diasporă; cu instituțiile de învățământ (superioare și gimnaziale). La nivel internațional, membrii proiectului au colaborat cu instituțiile superioare de învățământ din România: Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București; Universitatea Dunărea de Jos,

Punctaj mediu acordat: 29,4

Concluzii, recomandări:

Concluzia proiectului evidențiază faptul că integrarea culturală a Republicii Moldova în spațiul valorilor europene este consolidată prin demonstrarea unei tradiții solide de afirmare a libertății și demnității umane în artă și literatură. Etapa 2025 a proiectului a urmărit documentarea și valorificarea a 30 de ani de creație artistică și literară, care a reflectat constant preocuparea pentru libertate, exprimată fie deschis, fie codificat, chiar și în condițiile cenzurii stricte. Prin colectarea imaginilor operelor de artă și a textelor literare, publicarea de articole și monografii, participarea la conferințe și organizarea de expoziții, proiectul a demonstrat continuitatea unei tradiții artistice orientate spre libertate, subliniind importanța acestora pentru educația culturală, cercetarea științifică și consolidarea identității naționale în context european. Activitățile implementate au creat baza pentru monitorizarea și diseminarea rezultatelor, asigurând vizibilitatea și impactul proiectului asupra comunității academice și publicului larg.

Se propune calificativul general: FOARTE BINE

Raport aprobat

Conducătorul
Secției Științe Sociale, Economice,
Umanistice și Arte a AȘM

mem. cor. Ion HADÂRCĂ